

17
EXERCITATIO ACADEMICA

DE

IMPVTATIONE SOLVTI
EX PLVRIBVS NOMI-
NIBVS 1727, 5

Von

133,
Anrechnung der Bezahlung bey mehrern
verhandenen Schuld-Kosten.

QVAM

SVB PRAESIDIO

DN. HENRICI HILDEBRANDI ICTI
SERENISS. DVVIS SOLISBACO-PALATINI
PARITERQ. PERILLVSTRIS REIP. NORIMB. CONSIL.
ITEM ET IN HAC ALMA STVDIORVM VNIVERSITATE
COD. IVRISQ. FEVD. PROF. PVBL. ET ACAD. SEN.

PATRONI ATQVE PRAECEPTORIS SVI
OMNI HONORIS CVLTV AETATEM

PROSEQVENDI

AD D. XVII KAL. SEPTEMBR. A. R. S. MDCCCXXVII
IN CIRCVLO ACADEMICO

DEFENDET

IOHANNES ALBERTVS SPIES NORIMB.
PHILOS. MAG. ET IVR. CVLT.

ALTORFII

TYPIS IOD. GVIL. KOHLESII ACAD. TYPOGR.

EXERCITATIO ACADEMICA

INVENTIONE SOLVI
EPISTOLAE
NOMINE

INVENTIO
SOLVI
EPISTOLAE

INVENTIO
SOLVI
EPISTOLAE
NOMINE

INVENTIO
SOLVI
EPISTOLAE
NOMINE

INVENTIO
SOLVI
EPISTOLAE
NOMINE

EXERCITATIONIS ACADEMICAE
DE
IMPVTATIONE SOLVTI EX PLV-
RIBVS NOMINIBVS

SECTIO I
DE IMPVTATIONE AB IP SO DEBITORE
VEL CREDITORE FACIENDA.

I.

praesenti hoc in Exercitio Academico mens et intentio Prooemium
quidem non est nostra, discutere omnem debiti ac et instituti
que crediti materiam, nec eiusdem accidentia, alias ratio.
non minus peculiari tractatione digna, ut diem et
locum. Ratione illius, diei nimirum, neque cre-
ditor, ante tempus, debiti solutioni praefixum, penitus elapsum,
citra pluris petitionis poenam, agere potest, §. 2 *Inst. de V. O.*
L. 41, §. 1. L. 42 D. eod. tit. et §. 33 Inst. de act. Reform. Nor.
Tit. XIII, Leg. 11, vers. Wann einem etc. et Tit. VI, Leg. V,
versic. Erslich etc. nisi debitor sit morosus in usurarum praesta-
tione, vel bonis labi incipiat, *Mev. Part. 1, Decis. 73*; nec debitor
creditori invito, ante tempus conventum, debitam pecuniam ob-
trudere debet: quia intra tempus non statim est occasio credi-
tori, numos suos foenori exponendi, *Rhet. in medit. ad Inst. tit.*
de obligat. quae re contr. §. 18. nisi, vel huic suae anticipationi
fortis solutae usuras debitas addat, vel pacta resignatio rite fuerit
observata, et tempus huic praefinitum penitus elapsum; wann
nemlichen bedungen / daß das Capital intra tempus certum ei-
nes Viertel- oder halben Jahrs / eines oder andern Theils /
zuvor aufgekündigt werden solle / und diese Zeit nach erfol-
ter Loskündigung bereits verlossen. *Stryck. de cautel. contract.*

Sect. II, Cap. I, §. 17 et 19. Huius, nempe loci adiecti, intuitu, creditor pariter non nisi in loco, solutioni destinato, eandem urgere valet, §. 33 *Inst. de action. L. 8 C. de solut. Reform. Noric. Tit. VI, Leg. V, versic. Zum dritten etc.* nisi forte debitoris parum interfit, alio loco solvere; Sichard. *ad cit. L. 8, n. 6.* vel hic ad locum solutionis plane non veniat, *L. 1 et seqq. D. de eo, quod certo loco dari oportet.* Sed eam duntaxat solutionis partem in praesenti ventilandam constituimus, quae saepius debitori atque creditori praebet ansam atque occasionem altercandi: si nimirum plures crediti et debiti causae simul existant, et solutio, a debitore facta, duntaxat ad unum creditum tollendum sufficiat; in quodam praecipue debitum, ex Legum praescripto, solum sit imputandum, et num hoc ipsum pro arbitrio et electione creditoris, an debitoris, acceptum atque datum ferendum? Quod argumentum cum non nulli textus Iuris, postea adducendi, nobis suppeditarunt, simulque horum uberiores explicationem heic tentandam suaserunt; visum nobis est, hoc Thema paulo penitius sequentibus Thesis dilucidare, hasque ipsas, exercitii ac disputandi gratia, in medium proponere.

II.

*Quid genera-
ra im in tu-
re signi fiet
imputare;
et varia im-
putationis
genera.*

Solutum a debitore referre in hoc, vel illud creditum, sive principale, sive accessorium, gravius, aut antiquius, leuiusve, nec non in sortem, aut usuras, dicitur alioquin in Iure nostro *imputare in creditum.* Tametsi enim verbum *imputandi* accipiatur multifariam, et denotet, vel accepta a parentibus post mortem eorundem in portionem hereditariam, et speciatim in legitimam, computare; id quod alias sub collationis vocabulo venit: unde filius dos a parentibus accepta, filiis vero donatio propter nuptias, *L. 1 et 2. D. de dot. collat. L. 17 et L. 19 C. de collat. Ref. Nor. Tit. XXXVI, Leg. 1, vers. Und wann also etc. & Leg. II in princ.* aliaque ad eosdem liberos a vivis parentibus translata, et mortis tempore adhuc in illorum bonis existentia, *L. 6 C. de collat. imputantur,* utut sint ipsis a parentibus donata, *L. 25 princ. D.*

de

de inoffic. testam. L. 29 et L. 36 pr. C. eod. Tit. et cum primis L. pen. §. 1 C. de collat. vel alioquin ultra portionem virilem coniugi secundi matrimonii obvenientia, L. 6 C. de secund. nupt. Immo sic etiam in Falcidia Trebellianicae imputationem praelegata, et conditionis implendae gratia relicta, veniunt, L. 91 D. ad Leg. Falcid. Nec minus porro sorti creditoris antichretici imputari solent fructus, ultra legitimum usurarum modum percepti, L. 8 D. in quib. caus. pignus vel hypoth. tac. contr. L. 14 et L. 17 C. de usur. Reform. Nor. Tit. XX, Leg. IV. Berlich. P. II, Decis. 170, num. 25. Lauterbach, in Dissert. Tubing. Volum. I. thes. 46; haud secus, atque alias usurae, contra leges ac mores provinciae solutae, imputationi in sortem sunt obnoxiae, L. 26 princ. D. de condict. indeb. et L. 18, L. 26, §. 1 C. de usur. quod tamen secus est de Iure Norico, Tit. XIII, Leg. III, vers. fin. Denique etiam verbum *imputandi* dicitur pro computare et subducere expensas a rationibus, in L. 1, §. 4 D. de tutelae et ration. distrab. Hotmann, in Lexico lurid. sub verbo *imputandi*. Hoc loco tamen, et in nostro Themate, potissimum pro solutione et satisfactione creditoris accipitur; dum id, quod solutum est, in nomina, sive sortem usurasque, cedere debet, vel ab hisce decedere, L. 1, 2, 3, 4 et 5, §. 3. D. de solut. nec non L. 97 eod. tit. Sive ergo id, quod a debitore creditori subinde solutum est, appellare quis velit imputationem, vel solutionem, et debiti iam factam praestationem, perinde erit; dum eo modo creditor partem sui crediti vel accepit, vel huius intuitu ipsi iam tum est satisfactum, et debitor liberatus existimatur, arg. L. 9, §. 3 D. de pignoratit. actione, et L. 52 D. de solut.

III.

Hinc igitur praefens nostra imputatio facile ita poterit describi, quod sit facultas moralis, iure quaesita, in casu plurium debitorum, sive nominum, exprimendi ac determinandi, quam in causam solutum, vel acceptum referri, vel datum esse, debeat. L. 1 usque ad 8, L. 89, L. 97, L. 101 et 102, §. 1, et L. 103

Definitio
imputatio-
nis soluti

D. de solut. et liberat. nec non L. 1 C. eod. Tit. Supponimus ergo plura nomina, siue credita, simul existentia: ita, ut vel debitor primum electionem et determinationem habeat, in quodnam creditum solutum datum, praestitumque esse velit; vel, si hic istud facere praetermiserit, tunc creditor sua electione arguat atque indicet, quam in causam ex pluribus creditis, siue in quod debitum, aut creditum, solutum ipse acceptum referat; vel denique, si a neutro eorum determinatio causae fuerit facta, in quam solutum sit imputandum, tunc secundum Iura definiti queat, in quod nomen ex pluribus simul existentibus solutio facta intelligatur. Sichardus, *ad cit. L. 1 C. de solution.* Paulus de Castro, *ad L. 1. D. eod. Tit.* et Hartmannus Pistor, *Lib. III, Quaest. 21.*

III.

De imputatione ab ipso debitore facienda.

Primum omnium igitur concedunt Leges in solutione facienda debitori facultatem, si uni creditori ex pluribus causis, pluribusque ex obligationibus, est devinctus, eligendi ac determinandi, in quam causam, et quodnam in creditum, id, quod solvit, datum esse velit, secundum verba *Leg. 1. C. de solut.* Ibi: *In potestate eius est, qui ex pluribus causis pecuniam debet, tempore solutionis exprimere, in quam causam reddat.* Cui sancito concordat etiam Ulpianus, in *L. 1 Dig. de solut.* *Quotiens, ait, quis debitor ex pluribus causis unum debitum solvit; est in arbitrio solventis, dicere, quod potius debitum voluerit solutum: et, quod dixerit, id erit solutum. Possumus enim certam legem dicere ei, quod soluimus.* Atque adeo haec electio debitoris contingit primo tali in casu: si nimirum Caius debitor Titio obligatus sit ex diversis causis, siue contractibus, pactisve alijs, v. g. ex mutuo C aureos, quos debet Titio sub fideiussore; deinde ex causa empti eidem Titio itidem C aureos, et rursus alios C ex donatione. Cum autem tempore solutionis non possit istam tergemina obligationem extinguere tollereque una satisfactione ac solutione; offert Titio duntaxat C. Tunc itaque ipse Caius debitor arbitrium habet, demonstrandi atque exprimendi, in

in quodnam ex tribus hisce debitis solutionem cedere velit ; et, quod dixerit , id erit solutum , definiente Ulpiano, in *cit. L. 1 D. de solut.* et Paulo, in *L. 101, §. 1 eod. tit.* Deinde etiam , si debitor, qui solvit, in sortem se dare commemoravit ; solutum in usuras referre minime poterit creditor, secundum Scaevolam, in *L. 102, §. 1 D. de solut.* *Quaero*, inquit, *pecunia data, utrum usuris cedere deberet, quod petitor defenderet ; an vero sorti proficeret ? Respondi : si, qui dabat, in sortem se dare, dixisset ; usuris non debere proficere.* Immo Caius debitor porro ita potest solvere, ut unum duntaxat ex fideiussoribus liberet, *L. 5, §. 1 D. de solut.* ubi Ulpianus ait : *Si duos quis dederit fideiussores ; potest ita solvere, ut unum liberet.* Idem quoque obtinet, si debitori, ex pluribus causis creditori devincto, obveniat nomen et creditum, vel ex legato, vel ex fideicommissio, erga creditorem suum ; ut ipse possit compensare pro arbitrio eiusmodi debitum, quod ipsi maxime commodum fuerit visum compensare : quia compensatio solutionis vicem subit. *Mev. P. I, Decis. 116.* Enimvero hoc, quod modo asseruimus de debitoris electione, intelligendum est, si totum debitum causae electae a debitore Caio solutum fuerit : id enim solum creditor invitus recipere tenetur. Secus autem est, si partem tantummodo causae electae solvere contendat ; cum nemo, citra suam voluntatem, cogatur partem crediti accipere, ob multa incommoda, quae particularis solutio secum fert, *L. 3 D. famil. hercisc. L. 41, §. 1 D. de usur. et fruct. et L. 9 C. de solut.* Admittenda tamen nihilominus foret particularis solutio a Titio creditore invito ; vel, si unum ex pluribus hisce creditis fuerit aliqua ex parte illiquidum : eo enim in casu, potest debitor, invito licet creditori, tantum partem, nimirum eam, quae est liquida, solvere, et illiquidam futuro iudicio committere liquidandam, *L. 21 D. de rebus cred. ibique Brunnemann. Mev. P. III, Decis. 226, n. 3 ;* vel, quando iura et Leges debitori particularem solutionem concedunt, *L. 85 D. de V. O. uti e. g. debitoribus iniuria*

iuria belli tricennalis depauperatis. *Recess. Imp. noviss. de A. 1654, §. So viel nun ic. 172 et seqq.* Porro etiam memorata debitoris electio, invito creditore, exceptionem admittit in iis creditis, quae speciali privilegio sunt munita, adeo, ut omnem exceptionem, solutionis differendae causa, excludant: qualia, nostro iudicio, sunt debita ex Cambiis solvenda, *Wechsel-Schulden* / *Rec. Imp. de A. 1654, §. 107.* Berlich. *P. II, Decis. 294.* et Carpzov. *in Iurispr. Forens. Part. I, Constit. 32, Definit. 69 et 70;* item debita ex instrumento depositi praestanda, *L. penult. C. depositi. vel contra; §. 30 Inst. de act. Ref. Noric. Tit. XV, L. II, versic. ult.* ut et ea, quae ex legato piae causae debentur, *§. 26 Inst. de actionibus.*

V.

An haec debitoris electio, etiam citra creditoris accedentem consensum, efficax sit? Rationes dubitandi.

Dantur quidem nonnulli interpretes Iuris, qui statuunt, debitoris electionem, haecenus a nobis assertam, ita simpliciter admitti non debere; sed duntaxat creditoris tacito consensu, et ratihabitione demum eidem accedente. Namque, aiunt, si ipsi creditori fuerit visum contradicere, et in aliam potius causam solutum accipere; alter alterum impediret, et solutio in nullam causam cederet, neque etiam, propter hunc eorundem dissensum in causa, quaedam liberatio inde sequeretur: dum solutio fieri non posset, aut, si facta adeo foret, pro non facta habenda esset, usque adeo, ut creditor pecuniam illam solutam penes se amplius non retinere, sed illa repeti a debitore, queat. Quamobrem ad hoc, ut debitoris electio valeat, et solutio in causam ab eo demonstratam censeatur conversa, exigunt interpretes Iuris, ut creditor, vel expresse consentiat electioni, vel saltem silentio suo eandem ratihabeat. Tunc enim in causam electam ab iisdem existimatur facta solutio. Creditore autem contradicente, atque ita dissensum suum declarante, quod in causam istam, a debitore expressam, solutum admittere nolit, sed potius in aliud debitum illud acceptum malit referre; tunc factam solutionem inutilem nullamque iudicant, nec pecuniam creditoris pro-

proprietary cessisse, contendunt. Et, si pecuniam adeo accepisset neque tamen consensisset electioni; deberet, ex ipsorum iudicio, eandem restituere debitori, nec posset, hoc invito, eam retinere, ob hanc cumprimis rationem: quia, cum quis rei suae dominium non nisi ex una ac certa causa in alterum vult transferre, hic vero illam recipit ex alia causa; sane, propter diversitatem consensus, nulla possit contingere dominii translatio, sed data in aliam causam pecunia maneat solventis propria, *L. 18 D. de rebus credit.* quandoquidem actus agentium non operentur ultra intentionem eorum, qui aliquid agunt. Aseclae huius sententiae, post *Gloss. in voc. debitum*, et Bartolum, *num. 8*, cumprimis sunt Ioh. ab Imola, et Paulus de Castro, *in L. 1 D. de solut.* Moventur autem primum textu *Legis II D. de solut.* Nam ex verbis Icti Florentini: *ut, vel creditori liberum sit, non accipere, vel debitori, non dare, si quis eorum alio nomine exsolutum velit*; colligunt, quasi in potestate creditoris sit, cum debitor causam, quae ipsi non placet, elegerit, non accipere, aut contradicendo impedire solutionem, et huius liberationem: cum praesertim Ictus, *in cit. L. 2*, si creditor in aliam causam solutum esse velit, nullam aliam eidem videatur concedere facultatem, quam non dare. Hoc ipso enim arguunt, creditorem invitum cogi non posse, ut solutum in eam causam, quam debitor velit, imputet. Deinde porro adducunt, quod in *L. 18 D. de rebus credit.* enuntiatur extat, diffensum nempe in causa translationem dominii impedire: quamobrem, nec liberationem in diffensu partium contingere posse, arbitrantur. Praeterea etiam prouocant ad *L. 3 D. de pignorat. act.* ubi dicitur, quod is, qui spe futurae numerationis pignus reddiderat debitori, solutione obdolum intervenientem non secuta, possit idem pignus actione furti repetere: unde pari ratione eum, qui in certam causam solutionem praestitit, liberatione ob diffensum non secuta, pecuniam a creditore repetere posse, autumant; eo magis, quod ab initio liberum erat, non dare, secundum verba Icti, *in L. 2 D. de solut.*

VI.

Rationes
decidendi.

Verum, hisce dubiis, et rationibus in contrarium adductis, omnibus plane nihil officientibus, manet et stat firmo talo nostra superior sententia. Quale enim, quaeso, debitoris eligentis arbitrium, quaeue potestas, esset, quam creditor suo dissensu posset impedire? Adhaec Ictus Scaevola, in *L. 102, §. 1 D. de solut.* creditore contendente, pecuniam solutam usuris cedere debere, si is, qui dedit, in sortem se dare dixisset, usuris non debere proficere, aperte adstruit; eoque ipso satis declarat, dissensum creditoris haud obstare, quo minus in sortem, vt dixerat debitor, pecunia soluta intelligatur. Neque enim in hac Lege distinguitur, utrum statim in ipsa solutione, an vero postea demum, contradixerit creditor; sed generaliter loquitur Iureconsultus. Deinde etiam valde assertum nostrum iuvat eiusdem Icti responsum, in *L. 15 D. quib. mod. pign. vel hypoth. solv.* quod nimirum debitor illi, qui prioris et posterioris creditoris heres factus esset, posterius debitum possit offerre, creditoremque cogere, ut illud accipiat. Quod si enim ad hoc, ut accipiat, invitus cogi potest creditor; utique contradictione sua, quo minus liberatio ex solutione iam facta contingat, efficere haudquaquam valet. Confirmatur porro sententia nostra iis iuribus, quibus constitutum legimus, creditorem, cui debitum offertur, vel invitum cogi posse, ut pecuniam accipiat, aut saltem, pecunia deposita, debitorem suum, ipso adeo invito, liberari expectet, *L. 9 C. de solut. L. 19 C. de usuris*. Sichard. *ad L. 1 C. de solut.* haud secus, atque ipse debitor, alio pro eo solvente, etiam invitus liberatur, *princ. Inst. quibus modis tollitur obligatio; L. 91 D. de solut. et L. 39 D. de negot. gest.* Hinc manifestum evadit, dissensum creditoris vix ac ne vix quidem impedimento esse posse, quo minus ex solutione debitoris liberatio existat; modo solutio alias rite fuerit facta: quemadmodum in proposito casu debitori permittum est, ut in solutione causam exprimat, sicque causam istam commemorando, legitime in eandem solutionem faciat.

VII.

VII.

Proinde textus Iuris, quibus contrariae sententiae patroni (ceu supra adduximus) nituntur, vel ideo thesin nostram non feriunt; nec quidquam, quod effectum electionis debitori competentis, a nobis hactenus defensum et rationibus comprobatum, debilitet, vel adeo elidat, evincunt. Nam *Lex II D. de solut.* agit solummodo de eligendi tempore, non autem de electionis effectu: siquidem Ictus Florentinus responsum Icti Vlpiani, in praecedente *Leg. I* contentum, quod scilicet debitor, vel creditor, eligere debeat, aut statim, atque solutum est, declarare, alterutri ibidem alias eligendi facultate concessa, duntaxat clarius exprimere voluit, et tempus indicare, quo, vel debitor, vel creditor, electionem suam exercere debeat; dum videlicet, ex parte debitoris, siquidem is eligere vellet, adhuc ei integrum esset, ut, si creditor in causam ab ipso expressam consentire nollit, plane non daret: similiter, ex parte creditoris, postquam, debitor non eligente, ad eundem electio translata fuerit, ut ipse, si velit eligere, hoc statim atque eo tempore faciat, quando adhuc liberum ipsi est, si debitor in aliam causam solutum esse velit, non accipere: quod nihil aliud arguit, ac si dixisset Ictus, debitorem, antequam dandi actus, creditorem vero, priusquam accipiendi actus perficiatur, eligere debere. Vnde hic sunt supponendi termini habiles, quod nempe praesens textus, in contrarium allegatus, duntaxat de tempore, quo ius istud eligendi a debitore, vel creditore, sit exercendum, agat; minime vero de eo, cui electio competat, et an alter contradicendo alterius electionem impedire queat, sollicitus sit: neque contra electionis naturam hoc inferre exinde licet, creditorem contradicendo posse debitorem ab electione sua deturbare. Id quod, nec verbis textus consentaneum, nec indoli electionis, et arbitrio debitoris solventis, in *L. anteced. I D. de solut.* stabilito, conveniens est: et solummodo, tam non dandi facultas, ex parte debitoris, quam non accipiendi, ex parte creditoris, ad exprimendum eligendi

*Responso
ad L. 2 D.
de solut.*

tempus, in dicta *L. 2 D. de solut.* consideratur; ceu satis legaliter monuit et declarauit Hartm. Pistor, *Lib. III, Qu. 21, n. 5.*

VIII.

Item ad *L. 18 D. de reb. credit. et L. 3 D. de pignorat. act. 2.*

Nec obstat porro *L. 18 D. de rebus creditis.* Loquitur enim de mutuo contrahendo: ad quod cum reciprocus utriusque partis consensus requiratur, mirum non est, si tum, quando in causa dissentiant contrahentes, nulla exinde oritur obligatio; quandoquidem consensus non reperitur contractus in idem placitum. Verum enimvero ad liberationem, quam solutio de iure parit, tantum abest, ut creditoris consensus necessarius habeatur, ut etiam eodem invito illa possit contingere, per *L. 9 C. de solut. et arg. princ. Inst. quibus mod. toll. oblig. nec non L. 1, §. 36 D. depositi.* Similiter haud refragatur sententiae nostrae textus *L. 3 D. de pignorat. act.* supra allegatus: quia loquitur de casu, quo solutio a debitore rite facta non est; unde creditor recte repetit pignus, quod sub spe recipiendae solutionis promissae reddiderat. In nostro autem casu praesenti, solutio a debitore in causam electam legitime facta est, quam etiam invito creditore liberatio sequitur. Nullam igitur iustam repetendi causam habere poterit debitor id, quod in causam legitimam solutum esse voluit: nisi creditor solutum sponte sua reddere potius, quam permittere vellet, ut liberatio a causa, per debitorem expressa, sequatur, et debitor quoque pecuniam suam solutam recipere mallet, quam creditori invito solutionem obrudere; quod omnino utrique est integrum: atque hac ratione circumducto solutionis actu, utriusque voluntate, liberationem impediri, manifestum est. Quemadmodum enim ab initio liberum est debitori, si creditor in aliam causam, quam ipse expressit, solutum esse velit; potius non dare: sic etiam vice versa, in casu quo ad creditorem delata est electio, liberum ei pariter est, non accipere, si debitor in causam ab ipso expressam non consentiat, *L. 2 D. de solut.* Interim tamen hoc non efficit, ut, quando debitor in electione et demonstratione causae iure suo est usus, tunc credi-

creditor contradictione sua invitum debitorem cogere possit, quo, vel non solvat, vel solum repetat potius, quam ut a causa commemorata liberetur: quin potius debitor, recusante creditore solutionem, pecuniae obsignatione et depositione iudiciali (ceu supra dictum) sibi consulere, et semet ipsum a causa debiti, in quam solum esse voluit, liberare potest, *L. 9 C. de solut. et L. 19 C. de usur.* nec non Bartolus, *ad cit. L. 1 D. de solut.* et Baldus, *ad eundem textum.*

VIII.

Sciendum tamen est, hanc eligendi facultatem debitori tunc demum competere; 1) si ipse hanc intra tempus legitimum observaverit. Nimirum, in re praesenti, ut constituat, in quam causam solum esse velit, necessum est, monente ICto, in *L. 1 D. de solut.* quod in *L. sequ. 2 eod. tit.* exprimitur hisce verbis: *dum in re agenda hoc fiat*; ubi, non cum vulgata editione, legendum *cum*, sed secundum Pandectas Florentinas, *dum*, quod idem significat, ac *dummodo*. Vnde idem est, ac si ICti dicere voluissent, in continenti, sive in ipso adhuc solutionis actu, faciendam esse electionem: siquidem verbum *agenda* est Participium praesentis temporis passivae significationis, quemadmodum pulchre ostendit Hartmann. Pistor. *L. III, Qu. 21, n. 7.* Neque tamen propterea negant ICti, quod etiam statim post solutionem eiusmodi declaratio fieri queat; modo illa in continenti adiiciatur: quia regulariter ea in continenti fieri, et ipsi actui inesse dicuntur, quae, vel in ipso negotio, vel paulo ante, vel paulo post, i. e. priusquam ad alium actum extraneum perventum est, fiunt, *L. 40 D. de reb. cred. L. 27 C. de pactis, et L. 21 C. de usur.* Hinc, si debitor, solutionem praestando, ex intervallo, postquam iam tum ante aliquot dies solvit, eligere et declarare velit, in quam causam soluerit; hanc eiusdem declarationem et electionem, ita ex postfacto intercedentem, creditor admittere non tenetur, *L. 3 princ. D. de solut.* cum paria sint in Iure, plane non fieri, vel non rite fieri, *arg. L. 6 D. qui satisfacere cog.*

B 3

Sichard.

*Limitatur
debitoris e-
lectio: 1) ad
iusto tempo-
re, et in ipso
solutionis
actu adhuc
fiat.*

Sichard. *ad L. 1 C. de solut. n. 5.* Vtrum vero praesens, an absens debitor, animi sui sententiam de eligendo exprimat, nihil refert; modo id fiat tempore a Lege praescripto, vel in ingressu sive sub initium solutionis, vel in ipso actu, vel statim post solutionem factam, *L. 21 C. de usur. et L. 7, §. 5. D. de pactis:* nimirum per epistolam, vel nuntium, ut hinc innotescat creditori, in quam causam solvere velit; recte sentiente Imola, *in L. 1. D. de solut.* cui potius hac in re adstipulamur, quam Bartolo aliter existimanti, *ad cit. L. n. 7. in fin.* ex hac ratione, quia videlicet liberum sit creditori, contradicere. Haec enim ratio parum urget; cum legitima creditoris contraditio, aequae in absentia, ac in praesentia, fieri possit. Hartmann. Pistor. *L. III, Qu. 21, n. 3 in fin.* Brunnemann, *ad L. 102 D. de solut. n. 3 et 5.* 2) ad fundandam debitoris electionem porro exigitur, ut ipse solutionem praestet creditori: alioquin, si creditor ex pignore vendito pecunia redacta sibi ipse satisfaciat; ad creditorem distrahentem potius, quam ad debitorem, spectat electio, secundum effatum Icti Paulli, *in L. 101, §. 1. D. de solut. aientis: aliam causam esse debitoris solventis, aliam creditoris, pignus distrahentis.* Nam, cum debitor solvit pecuniam, in potestate eius esse, commemorare, in quam causam solveret: cum autem creditor pignus distraheret, licere ei pretium in acceptum referre, etiam in eam quantitatem, quae natura tantum debebatur. Add. *L. 73 D. et L. 5, §. 2 eod. Tit.* Id quod rationem iuris in eo habet latitantem; quia pignus a debitore eo fine creditori censetur traditum, ut, solutione non secuta, sibi inde satisfaciat, *§. 1 Inst. quibus alienare licet, vel non.* Tametsi enim nulla pactio intervenerit de pignore alienando; tamen, ceu procurator et mandatarius debitoris, in euentu solutionis non secutae, sibi ipse distractione pignoris consulere valet, *L. 4 D. de pignorat. act. et L. 29 in fin. D. famil. hercisc.* modo unquam denuntiationem testato fecerit, et postea expectarit per biennium, *L. 4 C. de distract. pignor. et L. fin. §. 1 C. de iure domini impetr.*

2) ut ipse debitor solutionem praestet; non autem, ut creditor distractione pignoris sibi ipse satisfaciat.

petr. Hinc imputationem pretii, ex pignore vendito redacti, secundum voluntatem debitoris, recte facit creditor; cum utique illa ex pignoris constitutione satis inducatur.

X.

Quod si vero debitor, hucusque a nobis dilucidata electione sua, in imputatione soluti, non est usus, sed simpliciter atque indistincte solvit, neque dixit, quam in causam solutum sit accipiendum; convertitur electio pecuniae solutae imputandae ad creditorem, huiusque arbitrio permittitur, cui credito solutum imputare ipse velit. Hoc enim fere in Iure ordinarium et solenne est, quod, si alicui sit concessa electio, et hic eadem non utatur, cum tamen ipsi illius exercendae occasio et facultas suppetat; eo casu in adversarium transferatur electio: quemadmodum vel in Capitulis Ecclesiarum atque monasteriorum, ubi habent electionem Praelati, similiter fieri videmus, ut, si quando contingit, ecclesiam, vel monasterium, vacare capite, et ius eligendi ab iis non exerceatur, quibus competit, tunc in alium superiorem electio transeat facienda, *Cap. 41 X. de election. et electi potest. Cap. Quaquam 18. de elect. in 6. Zoësius, ad Tit. X. de supplenda neglig. Praelat. n. 1 et 2.* Nec minus idem observatur in herede, legato in genere gravato, *L. 37, §. 1 D. de legat. et fideicommiss. 1:* nam ipso non eligente, maxime, si voluntas testatoris legantis damnationis verbis, vel sinendi modo, in eligendo ad heredem fuerit restricta; ab herede ad legatarium devolvitur electio. Id quod adeo in praesenti imputatione soluti ex pluribus nominibus pariter usu venit; ut, si debitor non elegit, vel declaravit, in quam causam solvat, tunc ad creditorem ius eligendi atque imputandi convertatur, *L. 1 D. de solut. et L. 1 C. eod. Tit. ibique Sichardus.* Hoc autem circa electionem creditoris cumprimis in disquisitionem venit: num ipse aequo certum tempus electioni praefixum habeat, ac eodem circumscriptus est debitor; ita, ut similiter, vel ante receptionem crediti, vel in continenti in ipsa solutione, vel paulo post eandem, declarare

De imputatione et electione creditoris: et an ea pariter ad certum tempus restrictum sit?

clarare debeat, in quod creditum ipse imputationem fieri velit? Fuerunt quidem non nulli, ceu Glossa meminit, in *L. 3, §. 1 D. de solut. verb. dictum sit*, existimantes, diversa esse atque separata eligendi tempora in debitore atque creditore: cum ille quidem debeat eligere, dum solvit, in re praesenti, vel statim, postquam solutum est; creditor vero, ubi debitor nihil dixerit, possit semper, etiam quoad viveret, eligere et declarare, se nimirum in hanc, vel istam, causam solutum accepisse. At enimvero haec sententia omnino est reprobanda, prouti etiam iam dudum ab aliis factum fuit; cum legislatio aliud disponens, in *L. 1 et seqq. D. itemque in L. 1 C. de solut.* sit tam aperta, tamque clara, ut nullam prorsus admittat dubitationem. Vnde et ipsa Glossa, reiecta ista opinione, creditori idem tempus ad electionem praefinitum, rectius censet; exigens, ut creditor, imputatione soluti a debitore praetermissa, ipse mox in continenti, et priusquam ad alios actus peruentum fuerit, eligere debeat, et commemorare, quam in causam ipse sibi solutum acceptum referre velit. Sicuti enim electio debitoris, ceu supra demonstratum fuit, ex intervallo non admittitur: ita nec, ex simili ratione, interveniente post solutionem spatio aliquo, eandem creditori concedi, expediti iuris est. Sichardus, *ad cit. L. 1 C. de solut. num. 9.* Hartmann. *Pist. Libr. III, Qu. 21, n. 12.*

XI.

Imputatio a creditore semper fieri debet in duriorum causam: et quae huius rei ratio.

Neque vero haec creditoris electio illimitata est, sed modificata, et ubique secundum Leges dirigenda: id quod in electione debitoris secus provisum extat, utpote quae longe liberior deprehenditur. Potest enim hic, sine discrimine, determinare mentem suam in solvendo, et dicere, quod solutionem, vel in hanc, vel in illam crediti causam, factam esse velit, sive durior illa sit, sive mollior: modo sit legitima, nec Iuri et formae contractus adversa; ut si, vel pecuniam reprobam, aut devaluatam, *abgemürdigtes Geld* / vel, contra legem contractus, non attendita conventa, vel trimestri, vel semestri resignatione, ohne vorbedun-

bedungene Auf- oder Loſfündigung/ſolvere contendat. Brunnem. ad L. 102 D. de ſolut. num. 1; et Mev. P. II, Decif. 203. Aſt vero creditoris electio plane aliter ſe habet; quia Leges eidem iniungunt, ut in caſu, quando debitor ex diverſis cauſis ſolvendo ipſi ſatisfacit, ſolutionem factam imputare non poſſit, niſi in eam cauſam, quae gravior eſt, vel durior, id eſt, quae debitorem magis urget, L. 3 et L. 5 in pr. D. de ſolut. Cuius rei ratio, adducta a Icto, in L. 1 D. eod. Tit. haec eſt: quod aequiſſimum viſum ſit, creditorem ita agere rem debitoris, ut ſuam ageret. Hinc permittitur quidem creditori, conſtituere, in quod velit ſolutum imputare; dummodo ſic conſtituat, ut in re ſua conſtitueret, ſi ipſe deberet, et ſeſe debito exoneraret, ſi eodem teneretur. Nam, quod ſibi eo in caſu cupit fieri, id debitori ſuo pariter ut faciat, neceſſum eſt, ſecundum aequiſſimam, tam Iuris Naturae, quam CHRISTI, Servatoris noſtri optimi maximi, regulam, contentam Matth. VII, 12 et Luc. VI, 31; et reſpetitam in L. 1, ſ. 1 D. quod quiſque iuris in alterum ſtatuerit, ut ipſe eodem iure utatur. Quod ſi enim creditor debitori obſtrictus eſſet ex diverſis cauſis, et ſolveret indiftincte, non declarando, in quam cauſam ſolutum vellet acceptum referri; tunc in eam cauſam, quae ipſi eſſet utilior, et cuius ſolutione ſemet ipſum magis liberaret, ſolutio praefita cenſeri deberet. Ergo, quod in propria perſona aequum iudicavit creditor, illud etiam aequum iudicet oportet in debitor ſuo indiftincte ſolvente; eamque ob rationem ſolutionem eiusem accipere debet in eam cauſam, quae huic utilior eſt, et magis commoda. Atque adeo hunc in finem obſervandae ipſi ſunt in electione ſua qualitates nominum, quas Legislator, tanquam optimus rerum arbiter, ſolutione indiftincte facta, attendendas praefcripfit, et ſecundum quas, modo in hoc, modo in aliud creditum, ſolutio eſt referenda: haſque ipſas qualitates creditor abſolute ſequi neceſſum habet; cum non ab ipſius (uti dictum) ſed potius a Legislatoris, ceu boni viri, arbitrio dependeat, ut ad huius legem

C

prae-

praescriptam electionem suam attemperet. Quamquam enim Iura, in *L. 1 D. de solut.* generaliter tantum volunt, ut in id solutum constituat creditor, in quod ipse, si deberet, esset soluturus: nihilominus tamen certam, eamque specificam, ipsi normam praefinitam deprehendimus in *L. 97 D. eod. Tit.* quam proinde transilire nequit; quo eiusdem arbitrium non veluti in incerto vageatur, sed ipse, secundum praesumptionem Iuris, electionem suam ordinare valeat, *L. 3 et seqq. D. de solut.*

XII.

Quibus modis, et quo ordine, causae duriores siue graviores dicantur?

Immo hae qualitates nominum a creditore in imputatione soluti eo iustius respiciuntur; quo magis eae ipsi rectae rationi sunt conformes: cum nemo praesumatur id solvere, a cuius exactione, vel tempore, vel alia ratione, tutus esse poterat; quaecunque alias debiti illius qualitas fuerit, *arg. L. 25 in princ. D. de probation. et praesumpt.* Vnde, secundum *L. 1 D. de solut.* solutum duntaxat accipiendum est in istud debitum, quod non est in controversia aut illiquidum; minime vero in illud, cuius, nec dies venit, nec conditio existit, *L. 3, §. 1 D. eod. Tit.* neque etiam, de Iure Civili, in debitum naturale tantum, *L. 94, §. fin. eod.* sed semper in graviolem, siue duriolem causam, solutum existimandum est. Gravior autem et durior causa non uno modo dicitur, neque sine ordine, sed suos quoque habet gradus. Et 1) quidem gravior causa habetur, ratione famae; cuius intuitu, in id potius, quod ex causa famosa, quam quod ex non famosa, debetur, solutum accepto ferendum est, *L. 7 D. de solut.* Menoch. *Lib. III, Praesumpt.* 136, num. 1 et 2. *Surd. Decis.* 186, n. 4: ea tamen causa, quae, vel membrum, vel vitam hominis, attingit, famae causae semper est praefenda, *arg. L. 1 D. de bonis eorum, qui ante sentent. mortem sibi consciv.* Menoch. *l.c. num. 3.* Bartolus, in *L. cum ex pluribus D. de solut. n. 2.* 2) ratione poenae, aut alterius augmenti obligationis; quare in eam magis causam, quae poenam continet, solutio imputanda, *L. 4, L. 7 D. de solut. et L. 97 eod. tit.* nec non in eam, quae infatigatione in duplum crescit, *cit. L. 7 D. de solut.*

1) Ratione famae.

2) ratione poenae.

solut. 3) etiam durior causa existimatur, respectu satisfactionis, aliusve cautionis: unde in id, quod sub hypotheca, vel pignore, vel datis fideiussoribus, debetur, prius solutum a creditore est ferendum, quam in id, quod sine eodem cautionis onere debetur, *L. 4 et L. 5 D. de solut. L. 97 eod.* Nec minus 4) illud debitum gravius putatur, quod proprio nomine est contractum, quam quod pro altero, fideiussorio nomine, quis debet: hinc quoque est, quod in illam potius, quam in hanc causam, solutio facta referatur, *L. 4 et L. 97 D. de solut.* Neque enim huic asserto adversatur *L. 1 D. h. t.* in verbis: *aut in illud, quod pro alio quis fideiusserat, aut cuius dies nondum venerat*; quasi talis sensus inde sit eliciendus, ac si solutio in eiusmodi debitum, quod fideiussorio nomine est contractum, vel cuius dies nondum venerat, potius accepto sit ferenda, contra *seq. L. 3 et 4 D. de solution.* Nam Bartolus, post Glossam, *in cit. L. 1,* pro verbis, *aut in illud, haud in illud* legit; et Cuiacius, *Libr. V Observ. Cap. 4,* traiecta negatione, ita legendum censet textum *L. cit. 1: non in id debitum, quod est in controversia, aut in illud, quod pro alio quis fideiusserat.* Vtraque, et Bartoli, et Cuiacii, lectio, cui posteriori etiam Contius, *Lib. 1 Disq. Cap. VII in fin.* adstipulatur, commodum suppeditat sensum *L. 1 D. de solut.* concordantem cum *L. 4 et L. 97 eod.* quod nempe potior sit in ordine proprii, quam alieni, debiti causa, in quam solutum prae hac sit imputandum; dummodo tres illae debitorum causae, quas Papinianus, in *L. 97 D. h. t.* praemisit, in imputatione etiam a creditore praeferantur, et demum post easdem proprii debiti ratio habeatur. Vnde nolunt interpretes asferri Brissonio, *de solut. Libr. 1 circa fin.* proprium debitum in imputatione iisdem praeferenti; quos inter est Bartolus, *ad cit. L. cum ex pluribus etc.* et Menochius, *Lib. III, Praesumpt. 136, num. 8.* Nec quicquam officit, quod alibi Icti saepius alterum creditum alteri praeposuerunt; ceu in *L. 1, L. 3, et L. 4 D. de solut.* id factum videre licet. Cum enim in istis locis eo

3) ratione satisfactionis, vel cautionis.

4) ratione obligationis, vel principalis, vel accessoriae ex fideiussione.

tantum respiciant laudati ICTi, quae causa efficiat, ut in illam prius solutum existimetur; non autem causam cum causa conferant, aut de ipso causarum praefereandarum ordine, qui solum in *L. 97 D. h. r.* distincte atque ex professo a ICTo Papiniano proponitur, solliciti sint: hinc utique in aprico est, omnia alia ICTorum responsa ex responso huius Papiniani interpretationem suam capere debere, huncque ordinem cumprimis in imputatione soluti tenendum esse. Hartmann. *Pist. Lib. III, Qu. 21, num. 21.*

XIII.

5) Ratione executionis paratae.

Denique etiam 5) ea credita, in imputatione soluti, ad duriorum, sive graviorum, causam referenda existimamus, quae ex causa iudicari debentur, *L. 7 D. de solut.* et Bartolus, in *L. 97 D. cod.* generaliter notat, id debitum videri prius solutum, quod paratam habet executionem. Atque adeo, post reliquas in *cit. L.* enumeratas species gravioris causae, huc pariter pertinet debitum, ex instrumento guarentigiato exigendum; Menoch. *Lib. III, Praesumpt. 136, n. 7:* nec non ex literis cambialibus, *Wechsel-Briefen* solvendum; quia et hoc magis urget solutionem, *L. 103 D. de solut. Recess. Imp. de A. 1654. §. 107.* Stryck, in *usu modern. n. Tit. de rerum permutat. §. 15.* Nec minus porro 6) huc spectat debitum, sub obstagii pacto, *zum Eintager* / promissum; quo, vel debitor principalis, vel accessorius, nempe fideiussor, certo loco non prius se discessurum pollicetur, quam solutio fuerit secuta: cuiusmodi pactum obstagii, propter abusus et commissationes concurrentes, prohibitum quidem est, in *Ord. Polit. de A. 1577, Tit. 17;* verum tamen, ubi excessus isti pacto sunt praecclusi, nihil mali continet, adeoque sub tali prohibitione nequiquam comprehenditur: cum quis se vel ad ipsos carceres obstringere valeat; quidni igitur etiam ad eiusmodi restrictum discessum? Stryck, *de cautel. contract. Sect. II, Cap. I, §. 37, et Cap. VI, §. 18.* Nam, secundum huius monitum, obligatio ad obstagium vel ideo nihil vitii continet, quia alias Nobilibus in *Hollatia* hic obligandi modus confirmari non potuisset

6) denique ad graviores causas etiam pertinet debitum sub obstagii pacto, *zum Eintager* / aut sub obligatione alicuius, promissum.

Instru.

Instrumento Pacis Westphal. Artic. 8, §. de indagand. in fin.
 Dn. Tabor, *de Obstag. Cap. IV, n. 4.* Si enim illis, qui in diver-
 sorio, vi obstagii, se sistere tenentur, nihil amplius, quam ne-
 cessaria alimenta praestentur; cessabunt omnia, quae in contra-
 rium urgeri possunt. Idem enim hoc casu est, ac si quis ad per-
 sonale arrestum sese obstrinxisset. Nihil autem frequentius est,
 quam ut debitor ad arrestum, in quocunque loco, post moram,
 deprehensus fuerit, se obliget, formula satis nota: *Ich gebe auch*
meinem Glaubiger volle Macht und Gewalt / mich / im Fall
der Nicht-Zahlung / an allen Orten und Enden / wo er mich
antreffen möchte / mit persönlichen Arrest zu belegen / aus wel-
chem ich vor gänzlicher Abtragung des Capitals samt den
Zinsen nicht entweichen will.

XIII.

Non est, quod quis ob restrictionem facultatis eligendi, creditor in Iure concessae, ad qualitates nominum antea memo-
 ratas, hanc eiusdem electionem velit prorsus inutilem et super-
 vacaneam iudicare; cum ipse, secundum Iura superius adducta,
 solutum semper imputare debeat in causam duriorum sive gravio-
 rem. Equidem, si ipsa Lex hanc electionem regulat ultro, et
 sine ministerio hominis; videtur sane illa plane inutilis evadere:
 quandoquidem eo modo Lex imposita est verbis, et non rebus,
 ceu Iura nostra exigunt. Vnde dispositio illa ubique nihili et in-
 anis existet, contra *L. 2 in fin. C. commun. de legat.* ubi rebus,
 et non verbis, legem esse imponendam, Imperator decidit. Nec
 parum hanc obiectionem iuvat responsum Hugolini, antiqui Glos-
 satoris, aientis, istam creditoris electionem plane esse futilem at-
 que irritam: quia iam tum Lex disposuisset, in quam causam im-
 putatio soluti fieri deberet, licet, neque debitor, neque creditor,
 quidquam hac de re monuissent; et sic omnis vis electionis in Iu-
 re incassum abiret. Quamobrem, ut huic dubio occurreret
 laudatus Hugolinus Glossator, adduxit quidem casum huncce, quo
 facultas illa eligendi, creditor concessa, utilis existat: nimirum,

An et quan-
do haec eli-
gendi s. im-
putandi fa-
cultas cre-
ditori utili-
tatem prag-
set?

ubi creditor debitorem obnoxjum haberet ex causa liquida leuiore, et illiquida grauiore; ut possit tunc grauiorem eligere, quae esset illiquida, quam, nisi elegisset, non posset liquidam probare. Verum haec responsio veteris Glossatoris nihil quidquam solidi fundamenti habet: cum praesumat, debitum illiquidum esse debitum, adeoque concludat ab eo, quod dicitur secundum quid, ad dictum simpliciter; cui vero argumentandi rationi non est subscribendum: quia debitum illiquidum non magis est debitum, quam homo pictus est homo. Nam, quod non potest probari, id in Iure perinde habetur, ac si penitus non existeret, arg. *L. 30 D. de testament. tutel.* et in uniuersum, quod non apparet ad oculum, id habetur, ac si nunquam extaret, *L. 77 D. de contrah. empt. et vendit.* Hinc nos ad illud dubium sequentem in modum respondendum esse existimamus: quod quidem Ius ipsum eligat in casu, si nimirum adest causarum diversitas, i. e. una causa altera grauior, aut antiquior, praesumendo tunc in causam grauiorem, aut antiquiorem, solutum esse. Quod si autem nulla, memoratis qualitibus affecta, causa inter plura extantia nomina se exferit, nullaque adeo inter haec differentia elucescit, sed omnia aequalia sunt, et par eorundem conditio, ita, ut neutrum nomen altero antiquius, vel grauius, existat; eo casu olim aequae, ac hodiernum, solutio simpliciter facta in omnes causas pro rata intelligitur, secundum Paullum, in *L. 8 D. de solut.* ita, ut hoc in casu creditor particularem solutionem inuitus admittere cogatur. Ast, creditore eligente, nullaque inter nomina existente differentia, sed omnium causarum paritate aequali; tunc utique interveniens creditoris electio efficit, ut solutum duntaxat in eam causam imputetur, quam ipse commemoravit. Hartmann. Pistor. *Lib. III, Quaest. 21, num. 11*; et Sichardus, *ad L. 1 C. de solut. num. 16.*

SECTIO II

SECTIO II
DE IMPVTATIONE LEGITIMA SINE
INTERVENIENTE DEBITORIS VEL
CREDITORIS ARBITRIO.

XV.

Quod si vero, neque debitor, neque creditor, in solutione commemoravit, quam in causam debiti, vel crediti, illa ipsa sit accipienda; eo casu imputatio fieri debet secundum ordinem a Iure praescriptum, in *L. 97 D. de solution.* Ibi: *Cum ex pluribus causis debitor pecuniam solvit, utriusque demonstratione cessante, potior habebitur causa eius pecuniae, quae sub infamia debetur: mox eius, quae poenam continet: tertio, quae sub hypotheca, vel pignore, contracta est. Post hunc ordinem, potior habebitur propria, quam aliena causa, veluti fideiussoris: quod veteres ideo definiunt, quod verisimile videtur, diligentem debitorem admonitu ita negotium suum gesturum fuisse. Si nihil eorum interveniat; vetustior contractus ante solvetur. Si maior pecunia numerata sit, quam ratio singulorum exposcit; nihilominus primo contractu soluto, qui potior erit, superfluum ordini secundo, vel in totum, vel pro parte, minuendo videbitur datum.* Vi huius Legis igitur, solum ante omnia imputandum est in duriores et graviorem causam; cui regulae concordat etiam *L. 3 et L. 5 in princ. D. cod. Tit.* quae durities et gravitas causae (ceu antea iam dictum) aestimatur, vel ratione famae, vel poenae, vel cautionis aut satisfactionis, vel denique ratione aliarum circumstantiarum. 1) Ratione famae, gravitas causae sese exerit tunc, cum aliquid debetur sub infamia metuenda. Hinc, si inter plures causas debiti et crediti talis existit, quae ex dilatione periculum continet, ut debitor inde damnandus infamiam possit incurrere; quemadmodum contingit in actione furti, iniuriarum, et ex crimine stellionatus, *L. 1 C. de crimine stellionatus*: verisimile utique est, debitorem solutione sua infamiam praeceteris evitare voluisse, *L. 7 D. de solut.*

Ordo imputationis legitimae ex L. 97 D. de solution.

1) in debitum ex causa famosa.

solut. L. 8, §. 2 D. quod metus causa gestum erit. Menoch. *Lib. III, Praesumpt.* 136, *num. 1.* Huc tamen famae periculum, ex pacto debitoris inducendum, siue ex obligatione bey Schelmen-Schelten non referri debere putamus, arg. *L. 27, §. 3 et 4, D. de pact. et L. 22 D. de his, qui notantur infamia. Reform. Polit. de A. 1577, Tit. penult. et ult.* Stryck, *de cautelis contract. Sect. II, Cap. VI, §. 17.* Sed et illa causa gravior, in imputatione soluti, habenda est, quae ipsius vitae, vel membri, conseruationem respicit: nam haec sine dubio praevaleret, et ob eandem solutio magis in hanc, quam in causam famosam, praefita praesumeretur. Menoch. *loc. cit. n. 3.*

XVI.

2) ex causa poenali.

2) Ratione poenae, gravior causa habetur, quando in casum solutionis non secutae certa poena obligationi est adiecta, §. 18 et 19 *Inst. de inutil. stipulat. L. 38, §. 17 D. de V. O.* Lauterbach, in *Disß. de poena conuentionali, thes. 70. Volum. IV;* modo tamen poena nondum sit commissa: nam solutio facta in debitum poenale ideo imputatur, ne poena committatur. Menoch. *Lib. II arbitr. iud. quaest. Cas. 493, num. 6.* Hinc etiam ea causa gravior censetur, ex qua usurae sunt praestandae: unde in debitum usurarium prius, quam sine usuris contractum, solutum imputabitur. Nam ea fors usuraria usuras parit: hinc e re debitoris est, ut hoc incrementum latens obligationis quantocius tollatur, et prius imputatio fiat in sortem hanc, usuris quotidianis obligationem augentem. Hartm. *Pist. L. III, Qu. 21, n. 17.*

3) in debitum, cui pignora, aut fideiussores, accesserunt.

3) gravitas causae aestimatur, ratione pignoris et hypothecae, ob periculum distractionis, et in ordine satisfactionis, siue cautionis fideiussoriae; quia debitor implicavit secum fideiussores, et, si hos ipsos in ruinam secum mergeret, ipse sugillatione famae et existimationis, penes viros honestos, laboraret. *Vivius, Decis. 379, num. 9.* Mascard. *Concl. 1320, num. 4.* Nec minus

4) in causas, quae paratam habent executionem.

4) ad duriores causas pertinet debitum ex re iudicata, ex cambiis, aliisque instrumentis, paratam executionem habentibus, *L. 103 D. de*

de solut. Eckolt, ad π . hoc Tit. §. 9 in med. quia urgent haec-
 ce credita debitorem, ob metuendam ubique executionem, et
 distractionem bonorum. Porro 5) proprium debitum gravius
 habetur, quam quo quis fideiussorio nomine obstrictus est; ob
 communem hominum affectum, quo quis sibi magis bene esse
 cupit, quam alteri: Hilliger, ad Donell. Lib. VII, Cap. 8, post
 Lit. N. Hering, de fideiuss. Cap. XX, §. 8 in fin. dummodo fi-
 deiussio non sit facta sub obstagii pacto, Legibus Imperii non in
 totum adversante: Stryck, de caut. contr. Cap. I, Sect. II, §. 38;
 vel sub infamatione legali, nempe in casu iuramenti violati. Can.
 17, Caus. 6, Qu. 1. Ord. Crim. Caroli V, Art. 107. Stryck,
 de caut. contr. Sect. II, Cap. VI, §. 17. Post haec debita omnia,
 imputatio 6) praesumitur facta in debitum antiquius; quae causa
 antiquior, non ex tempore contractus, sed ex solutionis die, at-
 que eo, uter prius venerit, aestimanda est, L. 97 D. in fin. de
 solut. ibique Bartolus. Sed haec antiquitas tunc solum attendi-
 tur, quando omnes causae pares sunt atque aequales. Quod si
 vero etiam omnes aequae antiquae, et par dierum et contractuum
 causa adest; tum in omnibus summis pro rata et proportionem pu-
 tatur solutum, L. 8 D. de solut. et L. 96, §. 3 D. eod. Tit. Ce-
 terum illud hic cum primis notandum venit, quod hucusque a
 nobis adducta procedant, si omnia debita sint principalia: Carp-
 zov. Iurispr. Forens. Part. II, Const. 29, Desinit. 16. Menoch.
 L. III, Praef. 136; adeo, ut ex hactenus recensitis concurren-
 tium, et simul existentium, plurium nominum qualitatibus unius
 debitoris, ordo imputationis soluti, a Lege praescriptus, haud
 difficulter cognosci atque observari, et secundum varias obveni-
 entes creditorum species diiudicari possit, in quam causam pecu-
 nia soluta accepto sit ferenda, ubi nulla, neque debitoris, neque
 creditoris, electio intervenerit.

XVII.

Quod si autem de uno eodemque debito, quod partim sor-
 tem, sive debitum principale, partim vero usuras, sive debitum
 D
 accel-

In debito
 sortis et usura-
 rum, so-
 lutio prius

in usuras,
quam in sor-
tem, impu-
tatur.

Ratio huius
rei.

accessorium, continet, disquisitio vertitur, in quam causam solutio facta sit reputanda; eo casu Iura suppeditant hanc regulam: quod solutum prius in usuras, et, si quid deinde ex illo superfuerit, in sortem sit imputandum, *L. 5, §. 2 et 3 D. de solut. L. 1 C. eod. tit. L. 21 C. de usuris. Mev. P. VII, Decif. 211, num. 1.* Carpzov. *Iurisprud. For. P. II, Const. 29, Def. 17.* ubi sequenti praeiudicio hoc assertum confirmat: **Es verbleibt es bey solcher Vergleichung billich / und / was in Krafft derselben ausbezahlt bekommen / wird erstlich auf die von der abgehandelten Summe betagte und fällige Zinse / und nachmals die Übermaß auf das Capital gerechnet.** Equidem huius regulae ratio a Paulo Castrensi, in *L. 1 D. de solut.* haec traditur: quod odio debitoris id fiat, quia passus sit usuras currere, quasi in poenam negligentiae. Sed recte haec quidem reiicitur a Sichardo, in *L. 1 C. de solut. num. 7*, aliam suppeditante, ex *L. 41, §. 1 D. de usur.* quod nimirum debitum sortis et usurarum non sit diversimode considerandum: cum illud sit principale, hoc vero tantum accessorium, adeoque pro uno debito habeatur; ita, ut creditor non possit cogi sortem accipere sine usuris, quandoquidem particularis solutio, secundum *L. cit. 41, §. 1 D. de usur.* non admittitur. At enimvero neque haec ratio satis appositae videtur; quia hic duntaxat quaestio est de praelatione soluti, post factam solutionem. Illud potius in causa est, quod, si imputatio soluti prius in sortem fieret, tolleretur fors, tanquam principale, sine quo usurae, ceu accessorium, consistere non possunt, *L. 18 D. de novat. et delegat. L. 49, §. 1 D. de action. empti et venditi, et L. 4 C. depositi.* Nam, quando corruiit principale, nec subsistit accessorium, *L. 2 D. de pecul. legat. Mev. P. I, Decif. 154, num. 7.* Proinde, ne damnum incurrat creditor, Legibus constitutum est, ut ille, qui debet sortem et usuras, solvendo simpliciter, intelligatur solvisse in causam accessorii, i. e. usuras, quae nequeunt existere sine sorte, *cit. L. 4 C. depositi.* nisi sint stipulatione promissae, *L. 1 C. de iudiciis*: bene tamen fors potest subsistere

gisten
vel
pisse
tant
toris
cis i
de L
glei
tun
gan
denr
für
den.
litte
aus
das
swan
gen
ritat
dero
mal
ein

ras,
usura
amp
e co
usura
ptere
prius
debe
Duri

sistere sine usura; nisi in casu, quo tutor prius in sortem debitam, vel venditionis pretium, solutum, in praeiudicium pupilli, accepisset, et non in usuras: tunc enim usurae adhuc consistere putantur ad utilitatem pupilli, vel minoris; ita, ut imputatio tutoris soluti a debitore, in sortem facta, penitus sit rescissione iudicis irritanda, et res ad priorem statum reducenda. B. Dn. L. B. de Lynker, *Cent. XIV, Decis. 1300, in verbis*: Also / daß / ob gleich der Vormund nach und nach / durch particular-Quittungen / auf die Kauf-Gelder expresse quittiret / und die ganze Summe der 400 Rthlr. und noch darüber/empfangen/ dennoch dadurch die auf jede Zahlung gehörigen Zinsen nicht für geschenkt zu achten; vielmehr solche tacite reserviret worden. Auch nichts thut/daß der Unmündigen Zustand nicht gelitten haben würde/ das gesamte Capital auf Zinsen wiederum auszuleihen; sintemal genug / daß sie von diesem Capital dasjenige / was der Debitor gebraucht / zurückgelassen: und wann Hostorius sonst zahlen wollen/ er/ der Sicherheit wegen/ ausser Gefahr gewesen seyn würde; indem er sub auctoritate Magistratus zahlen / oder deponiren können. So mag derowegen Hostorius derer Zinsen von demjenigen / was jedesmal im Rückstand geblieben/ so wohl auch dessen / was auf ein- und andermahl bezahlet worden/ sich nicht entbrechen.

XVIII.

Non parum autem interest, utrum prius in sortem, an usuras, accepto ferenda sit solutio: siquidem illo in casu, et cursus usurarum sistitur, et nomine earum, quae residuae manent, nihil amplius peti potest, *L. fin. C. de usuris, L. 4 C. depositi*; cum e contrario, quoties in usuras tantum accepto fertur solutum, usurae porro currunt, indiesque augmentum capiunt: ut propterea longe magis e re debitoris sit, solutum imputare in sortem prius, quam in usuras; quia, vice versa, si prius usuris cedere deberet pecunia illa soluta, sortem haud extinguat tollatque. Durior hinc graviorque videtur causa fortis, utpote quae usuras

*Occurritur
dubio.*

parit; cum usurarum debitum nihil huiusmodi operetur. Atque adeo nostrae regulae, aeterea propositae, quod solutio prius in usuras quam in sortem, sit imputanda, obstare videtur gravitas causae; quoniam fors quidem parit usuras, sed usura sterilis est, et nullam aliam usuram producit: ut dehinc potius in sortem, ceu causam graviolem, quam in usuras, tanquam leuiorem causam, solutio referenda videatur, per *L. 3 in princ. D. de solut.* potissimum, cum exinde appareat, ICTos in hac re definienda secutos fuisse hanc cumprimis rationem, secundum quam verisimiliter existimandum est, diligentem debitorem negotium suum, idque magis urgens, gessisse, *L. 97 D. de solut.* Id quod etiam commovet Bartolum, in *L. 1 C. hoc Tit.* ut duriolem causam fortis, quam usurarum, existimaret esse, sicque prius in sortem, quam in usuras, solutionem factam imputandam. Verum enimvero, ad huncce scrupulum submovendum, sciendum est, quod interpretes Iuris solutionem in duriolem causam, et in sortem prae usuris, admittant quidem in debitis aeque principalibus, *L. 21 C. de usur.* Sichard. ad *L. 1 C. de solut. num. 15*; et Hartm. Pist. *Lib. III, Quaest. 21, num. 25*. Secus autem se res habet, si altera obligatio debitoris est principalis, altera autem accessoria tantum, uti sunt fortis et usurarum debita. Eo enim in casu solutio semper facta refertur ad causam accessoriam, quantumvis leuiorem, non vero in principalem; ne alias ipsi creditori, una cum sorte perempta per imputationem soluti factam, obligatio usurarum adimatur: Richter, *Part. II, Decis. 74, num. 105*. Brunnem. ad *L. 1 C. de solut.* adeo, ut si creditor acceptet solutionem, et in sortem, et in usuras, non obstante scripturae ordine, nihilominus prius in usuras solutio pecuniae imputanda foret, *L. 5, §. fin. et L. 6 D. de solution.* quia, licet ex ordine scripturae colligatur ordo intellectus, *L. 34 princ. D. de usufructu*: Cephal. *Consil. 543, num. 8 et seqq.* locum tamen hoc solum obtinet, nisi alia mens et intentio scribentis iure praesumatur, vel certo appareat. Cephal. *loc. cit. num. 24.*

XIX.

Enimvero, quae hactenus proposuimus de solutione prius in usuras, quam sortem, imputanda, intelligenda sunt 1) de usuris civiliter debitis et liquidis; non autem de iis, quae adhuc liquidandae veniunt, neque etiam de debitis naturaliter tantum, L. 5, §. 2 in fin. D. de solution. Hartm. Pift. Libr. III, Quaeft. 21 extrem. Sand. Lib. III Decif. Frifc. Tit. XVI, Def. ult. 2) de usuris exigibilibus extra concursum creditorum: nam in hoc solum potius in sortem, quam in usuras, ante sortem omnem creditoribus non redditam, intelligitur; parum adversante L. 18 D. qui potiores in pignore, vel hypotheca, habeantur. Richter, Decif. 74, num. 105; et de priv. credit. Cap. ult. num. 29 et 30. Tum enim demum pari passu cum sorte ambulat usura in concursu creditorum, si bona debitoris obaerati ad satisfactionem omnium creditorum sufficiunt; Richt. cit. Cap. VII, num. 36 et 38: quia aequum omnino est, ut magis iuventur illi, qui de damno vitando laborant, uti sunt creditores sortis, quam qui in lucro captando versantur, quales sunt creditores, usuras modo petentes: nisi Statuta, et mores provinciae, circa debita consensu iudiciali, vel hypotheca publica, firmata, aliud induxerint. 3) capienda est illa in usuras imputatio de usuris legitimis, et iure non reprobatis: unde, si, vel ultra quincunces, vel in altero tanto maiores, vel usuras usurarum, imputationem fieri velit creditor, Recess. Imp. de A. 1654, §. 174; L. 26, §. 1, L. 27 et L. 28 C. de usur. nec non L. 10 C. eodem Tit. et Nov. 121. Stryck, in usu modern. τ. Tit. de usur. §. 10 — 18; eo in casu, facta solutione, pecunia non in eiusmodi usuras damnatas, sed in sortem cedit, dd. LL. et L. 26 in princ. D. de condit. indebit. Idem quoque sentiendum est de annuis redditibus, ut solum in his ultra quincunces sorti sit imputandum; maxime, si a venditore nullae futurae pensiones supersunt praestandae, arg. L. 35, in princ. D. de pignorat. act. et L. 5 D. de solut. Richter, Dec. 74, num. 11 et 13; nihil quicquam obstante dissensu Carpovii, P. III, Const. 24.

Usurarum, in quas prae sorte imputatio soluti fieri debet, requisita: 1) ut sint liquidae. 2) ut exigantur extra concursum creditorum.

3) ut legitimus usurarum modus non excedatur.

Def. 15, et Molinaei, in *Tract. de usuris*: siquidem horum sententiam tunc demum admittimus, si debitor annuorum reddituum solutos ultra quincunces ipse velit imputare futuris pensionibus solvendis: nam alioquin Carpzovii et Molinaei argumenta contraria, a Petro Mullero *ad Struv. in notis lit. y* in medium producta, ad eorundem sententiam amplectendam nobis sufficere haud videntur.

XX.

Imputatio fructuum, ultra legitimum usurarum modum perceptorum, in sortem antichreticam quemadmodum fiat?

Denique fructus quidem, in antichresi ultra quincunces percepti, pariter sorti imputantur; sicuti usurae illegitimae, ac redditus annui ultra quincunces soluti, sorti accedunt. Sed hoc potissimum, in ista perceptione antichretica fructuum ultra legitimum usurarum modum, in disquisitionem venit: num imputatio eius, quod singulis annis ultra debitum est perceptum, statim etiam singulis annis ita a debitore sit facienda, ut toties, quoties quovis anni tempore aliquid ultra debitum legitimarum usurarum modum fuerit a creditore perceptum, id sortem statim eo modo diminuat, ut, diminuta sorte perceptione lucri illegitimi, singulis etiam annis, annua pensio, vel fructuum perceptio, habeatur diminuta? Id quod quidem, ex placito ICti Vlpiani in *L. 26 princ. D. de condiēt. indeb. et Nov. 121, c. 1 et 2*, nec non *L. 26, §. 1 C. de usur.* non nulli interpretes tueri conantur; quia, secundum hos textus, id, quod supra legitimum usurarum modum solutum est, sortem pro portione tollat: Ioh. Otto Tabor, *de alt. tant. P. III, art. 1, th. 12, et art. 12, th. 7*: siquidem compensatio, in casu huius debiti reciproci locum habens, perimit creditum ipso iure pro rata, *L. 4 C. de compensat.* et quidem oppido ex eo tempore, ex quo utrinque aliquid debetur. Add. *L. 14 C. eod. Tit.* Huius sententiae et opinionis explicandae causa, schema formatae a quodam debitore eiusmodi imputationis, et sortis singulis annis perceptione fructuum minutae, ex Actis notavit Stryck, in *usu modern. ad Tit. π. de pign. act. th. 8 per tot.* At enimvero, quemadmodum tam imputatio, quam compensatio,

penfatio, vicem folutionis habet, fecundum *d. L. 4 C. de compens. et L. 26 pr. D. de cond. indeb.* nec non *L. 26, §. 1 in fin. C. de usur.* creditori autem invito nulla obrudenda est particularis folutio, ob multa, quae habet, incommoda, *L. 3 D. fam. herc. L. 41, §. 1 D. de usur.* Eckolt, *ad π. Tit. de folut. §. 3*: hinc verius ducimus, imputationem lucri, in vicem ufurarum particulariter et indebite percepti, ex quacunque caufa illa demum defcendat, a debitore ita folvente duntaxat fieri poffe eo tempore, quo, vel totam sortem, fecundum legem contractus, vel eius partem, reftituit; ne ipfum alioquin creditorem invitum, contra Iura et Legum praefcriptum, particulari folutione oneret, vel eidem, non iufto tempore, et ante diem, folvat. Lauterbach, in *Differt. de iure antichret. th. 62, Volum. 1 Tubing. Difput.* Carpzov. *Iurispr. Forenf. P. II, Conft. 28, Defin. 13.* Haec, pro instituti noftri ratione, de imputatione foluti ex pluribus nominibus in medium propofuiffe fufficiat.

F I N I S.

Altdorf, Diss., 1727

X 238 91.90.

17

78

EXERCITATIO ACADEMICA
DE
IMPVTATIONE SOLVTI
EX PLVRIBVS NOMI-
NIBVS 1727, 5

Von
Anrechnung der Bezahlung bey mehrern
verhandenen Schuld-Kosten.

P. 13.

QVAM
SVB PRAESIDIO
DN. HENRICI HILDEBRANDI ICTI
SERENISS. DVVIS SOLISBACO-PALATINI
PARITERQ. PERILLVSTRIS REIP. NORIMB. CONSIL.
ITEM ET IN HAC ALMA STVDIORVM VNIVERSITATE
COD. IVRISQ. FEVD. PROF. PVBL. ET ACAD. SEN.
PATRONI ATQVE PRAECEPTORIS SVI
OMNI HONORIS CVLTV AETATEM

PROSEQVENDI
AD D. XVII KAL. SEPTEMBR. A. R. S. MDCCCXXVII
IN CIRCULO ACADEMICO

DEFENDET
IOHANNES ALBERTVS SPIES NORIMB.
PHILOS. MAG. ET IVR. CVLT.

ALTORFII
TYPIS IOD. GVIL. KOHLESII ACAD. TYPOGR.

